

Διεθνές συνέδριο,
Ίδρυμα Ρόζα Λουξεμπουργκ
Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς, transform!Europe
Η Αριστερά στην κυβέρνηση- τι, γιατί και πως

Αθήνα, 21 Μαρτίου 2014

Θεανώ Φωτίου, βουλευτής Επικρατείας ΣΥΡΙΖΑ

Με το βλέμμα στο μέλλον παιδεία και πολιτισμός

Αγαπητοί φίλοι και φίλες, σύντροφοι και συντρόφισσες,

Το τέλος του 20ου αιώνα μας άφησε με πολλά ερωτηματικά στους τομείς του πολιτισμού, της παιδείας και της εκπαίδευσης.

Και δυστυχώς χωρίς το δημόσιο σωσίβιο που κατασκεύασε ο ίδιος ο 20ος αιώνας.

Οι εξελίξεις είναι γρήγορες και απρόβλεπτες, κυρίως στο χώρο του πολιτισμού και σχεδόν τίποτε απ' ό,τι είχαμε κληρονομήσει δεν θεωρείται δεδομένο.

Οι μεγαλύτεροι από εμάς ανατραφήκαμε με μια κουλτούρα που φτιάχτηκε από και για την αστική τάξη του 19ου αιώνα.

Κουλτούρα που ενώ παραμένει ζωντανή (το αποδεικνύει η εξάπλωση του πολιτιστικού τουρισμού) όμως ίσως αποτελεί πια ένα μικρό μόνο κομμάτι της σύγχρονης πολιτιστικής εμπειρίας.

Γιατί αυτό που χαρακτηρίζει τις τέχνες στον αιώνα μας είναι η εξάρτησή τους και ο μετασχηματισμός τους από μια ιστορικά μοναδική τεχνολογική επανάσταση.

Ιδιαίτερα από τις τεχνολογίες της επικοινωνίας και της αναπαραγωγής όπως λέει ο Eric Hobsbaum.

Η μαζική καταναλωτική κοινωνία που αναδύθηκε είναι αδιανόητη χωρίς τηλεόραση, διαδίκτυο, υπολογιστή, κινητό, ταμπλέτα, χωρίς cd και stick usb.

Ενώ η αποφασιστική είσοδος των μαζών στην πολιτική σκηνή ως ψηφοφόρων – καταναλωτών έγινε υπό την ηγεμονία της εικόνας, του προφορικού λόγου και διαδικτυακού λόγου, ιδιότυπη σύνθεση προφορικού και γραπτού λόγου.

Πως επιδρά αυτή η πολιτιστική εμπειρία στην νέα γενιά;

Ποιοι είναι για τους νέους οι τόποι του σύγχρονου πολιτισμού;

Η οθόνη του υπολογιστή τους, οι καφετέριες, οι τόποι των συναυλιών, τα γήπεδα, τα shopping malls;

Πως ερμηνεύουμε ως αριστερά αυτή την δημιουργική πλημμυρίδα που κατακλύζει ανεξέλεγκτα τον χώρο και τον κυβερνοχώρο με εικόνα, ήχο και λέξεις;

Βέβαια υπάρχουν πάντα δύο παίχτες στο παιχνίδι της κουλτούρας:

η πολιτική και η αγορά. Αυτοί αποφασίζουν την χρηματοδότηση των πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών.

Εμείς ως αριστερά πως επαναπροσδιορίζουμε αυτήν την σχέση κουλτούρας και πολιτικής που πολλές φορές ενδύεται τον μανδύα της εθνικής ταυτότητας. Όπως λ.χ η διεκδίκηση των Ελγινείων μαρμάρων.

Αν όμως στο χώρο του πολιτισμού και της παιδείας χρειαζόμαστε συστηματικές ερμηνευτικές απόπειρες,

στο χώρο της εκπαίδευσης τα θέματα μοιάζουν πιο σαφή τουλάχιστον στο πεδίο ερμηνείας και ανάλυσης των προβλημάτων.

Αλλά παραμένουν σχηματικά και διακηρυκτικά στο επίπεδο εκπόνησης και διεκδίκησης ενός αντίπαλου σχεδίου από την αριστερά.

Αναμφίβολα στο τέλος του 20^{ου} αιώνα η Ευρώπη πραγματοποίησε υπό την ηγεμονία του νεοφιλελευθερισμού το μεγάλο άλμα προς τα πίσω στους τομείς της Δημόσιας Παιδείας και Εκπαίδευσης.

Επρόκειτο για ένα καίριο πλήγμα στην ανθρωπιστική και ελευθεριακή παράδοση του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού. Οι πρώτες δεκαετίες του 21^{ου} αιώνα ισχυροποιούν και διευρύνουν αυτό το πλήγμα.

Οι μεγάλες ανατροπές αφορούσαν :

- 1) Το τέλος της μαζικής Δημόσιας Εκπαίδευσης προς όφελος της ιδιωτικής δηλαδή.

Τα κράτη μέλη αποσύρονται από την υποχρέωση να χρηματοδοτούν την εκπαίδευση, μετακυλύουν τις δαπάνες στους πολίτες με την επιβολή διδάκτρων και αναθέτουν στο ιδιωτικό κεφάλαιο την εκπαίδευση.

- 2) Την μετατροπή της εκπαίδευσης από μορφωτικό και πολιτιστικό αγαθό

σε προϊόντα εκπαιδευτικά και υπηρεσίες τυποποιημένες και πιστοποιημένες, ώστε να ανταλλάσσονται με γενικό ισοδύναμο.

Η εκπαίδευση και η έρευνα «μεταρρυθμίζεται» ώστε να λειτουργεί με τους κανόνες της αγοράς, τα επιχειρηματικά της ιδεώδη και τις εκάστοτε ανάγκες της.

Δεν είναι τυχαίο ότι στην Αγγλία η λέξη student έχει αντικατασταθεί με τη λέξη customer πελάτης.

- 3) Τον κατακερματισμό του περιεχομένου της γνώσης όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, την εκπληροφόρηση και την υπερεξειδίκευση.

Παράγονται, έτσι, επιστήμονες διαφόρων γνώσεων και ταχυτήτων με επισφαλείς εργασιακές σχέσεις και δικαιώματα.

Η ολιστική γνώση αντικαθίσταται από τις δεξιότητες, την κατάρτιση, τη μαθητεία, τη διά βίου και εξ αποστάσεων εκπαίδευση, και διαφημίζεται ως «κοινωνία της γνώσης» και «κοινωνία της πληροφορίας».

Αυτό το τρίπτυχο εκφράστηκε μέσα από τις ευρωπαϊκές και διεθνείς συμφωνίες του ΟΟΣΑ, της Λευκής Βίβλου, της GATS και της Μπολόνια.

Τα αποτελέσματα τα βιώνουμε ήδη.

Η μόρφωση μετατρέπεται σε επιχείρηση καθαρά εργαλειακή, σε αγχωτική αναζήτηση του δήθεν χρήσιμου.

Στη βάση της γενικευμένης ανεργίας, οι σπουδαστές μας απομονωμένοι, ανασφαλείς και έντρομοι κινούνται και αυτοί χρησιμοθηρικά, για να εξασφαλίσουν μια θέση στον ήλιο.

Ο νέος άνθρωπος καλείται να περάσει όλη την ζωή του «εκπαιδευόμενος» προκειμένου να αποκτήσει συνεχώς δεξιότητες, που όπως ομολογεί η πρώτη επιτροπή επί της Παιδείας της Ε.Ε., Σάριτ Ρέντιγκ, δυστυχώς απαξιώνονται το πολύ μέσα σε μια πενταετία.

Αυτό είναι το αποτέλεσμα της εκπαίδευσης της αμάθειας:

Κατακερματισμός της γνώσης και εκπληροφόρηση.

Τα νέα παιδιά χωρίς στέρεα βασική επιστημονική γνώση, περιφέρονται αγχωμένα μαζεύοντας πιστοποιητικά δεξιοτήτων,

σερφάροντας άπειρες ώρες στο διαδίκτυο

χωρίς να μπορούν να ξεχωρίσουν την γνώση από τον χυλό της πληροφόρησης,

αφού στις σπουδές τους δεν πρόλαβαν να κατακτήσουν τη δομή της επιστημονικής σκέψης.

Πρόκειται για μια εκπαίδευση με σαφές ταξικό πρόσημο που σε συνθήκες κρίσης παροξύνει τις ταξικές και κοινωνικές ανισότητες,

ενισχύει τον αναλφαβητισμό, τη σχολική διαρροή και μειώνει τις ροές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Παράλληλα, τα Μνημόνια και η Κρίση πλήττουν θανάσιμα την εκπαίδευση όλων των βαθμίδων στις χώρες του Νότου,

οι οποίες βιώνουν και τη μεγάλη φυγή των επιστημόνων (brain drain), υπονομεύοντας τις δυνατότητες μελλοντικής παραγωγικής τους ανασυγκρότησης.

Γνωρίζω, ότι η Ευρωπαϊκή Αριστερά αναμφίβολα αρθρώνει ένα λόγο αντίπαλο στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές, αλλά είναι λόγος αμυντικός.

Υπάρχει συνολικό επιθετικό σχέδιο;

Σχέδιο ανασυγκρότησης της ευρωπαϊκής εκπαίδευσης και Παιδείας με βάση τις αξίες της Αριστεράς και τον συνολικό κοινωνικό μετασχηματισμό που επαγγέλλεται;

Στην Ευρώπη που κυριαρχεί θεσμικά η Μπολόνια, εμείς τι αντιπαραθέτουμε στις προσεχείς ευρωεκλογές;

Πιθανές αλλαγές συσχετισμών στο χώρο του ευρωκοινοβουλίου ανοίγουν την προοπτική αλλαγών και στην εκπαίδευση.

Ένα περίγραμμα αυτού του σχεδίου μπορεί να βασίζεται σε τέσσερις άξονες:

- 1) Την επανίδρυση της δημόσιας δωρεάν Εκπαίδευσης για τους πολίτες του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου
- 2) Την επαναθεμελίωση του μορφωτικού και πολιτιστικού περιεχομένου της Εκπαίδευσης ως δημόσιου αγαθού
- 3) Την ολιστική γνώση για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης
- 4) Τον σεβασμό και την ενίσχυση των εκπαιδευτικών προτεραιοτήτων κάθε κράτους-μέλους και της εκπαιδευτικής παράδοσης και ιστορίας κάθε χώρας

Πρέπει, βέβαια, εδώ, να τονίσω ότι οι άξονες αυτοί διαπνέουν το σχέδιο που καταθέτουμε ως μελλοντική κυβέρνηση της Αριστεράς για την ανασυγκρότηση της Εκπαίδευσης του τόπου μας. Τους εξειδικεύουμε σε τρία επίπεδα από άποψη περιεχομένου, δομής και μορφής.

Πρώτο επίπεδο. Δίχρονη προσχολική αγωγή και δωδεκάχρονη υποχρεωτική γενική εκπαίδευση με αναβάθμιση του λυκείου ως αυτόνομης μορφωτικής βαθμίδας και καθιέρωση του Ενιαίου Λυκείου Θεωρίας και Πράξης.

Δεύτερο επίπεδο. Μεταλυκειακή Δημόσια Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση με αναβάθμιση της σημερινής τεχνολογικής εκπαίδευσης.

Τρίτο επίπεδο. Ενιαίος Δημόσιος χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας με αναβάθμιση των ΤΕΙ και με Δημόσια Ερευνητικά Κέντρα.

Γνωρίζουμε ότι αυτή η πρόταση απαιτεί συνεχή τροφοδότηση και επαναδιατύπωση που σκοπεύουμε να επιτύχουμε μέσα από διάλογο με τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τους μαθητές.

Γνωρίζουμε ότι απαιτεί ευρεία κοινωνική νομιμοποίηση.

Γνωρίζουμε ότι πρέπει να πείσουμε ότι πρέπει να εμπνεύσουμε τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές και τους γονείς.

Χωρίς τον ενθουσιασμό τους, δεν θα μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε τα τεράστια εμπόδια που βρίσκονται ήδη μπροστά μας.

Χρειαζόμαστε χρόνο και δεν τον έχουμε.

Γι' αυτό και η πρότασή μας θα εφαρμοστεί σταδιακά, μετά τον πρώτο χρόνο διακυβέρνησης.

Γι' αυτό, χρειαζόμαστε τη γνώση και την εμπειρία των αδελφών κομμάτων από όλο τον κόσμο. Και τη ζητάμε.

Τον 1^ο χρόνο:

Θα πάρουμε μέτρα για μην καταρρεύσει η δημόσια Εκπαίδευση. Ο στόχος μας είναι διπλός:

να διασωθούν και να μπορέσουν να λειτουργήσουν τα σχολεία, τα ΤΕΙ, τα Πανεπιστήμια και να ξεκινήσει η διαδικασία για την μεγάλη εκπαιδευτική ανασυγκρότηση.

Σήμερα παρά ποτέ με μια κοινωνία ρημαγμένη και φτωχοποιημένη

η Αριστερά χρειάζεται να εγγυηθεί ότι τα δημόσια σχολεία και Πανεπιστήμια θα γίνουν οι νέοι δημόσιοι τόποι γνώσης, μόρφωσης, Πολιτισμού και Δημοκρατίας.

Τόποι αντιφασιστικής και αντιρατσιστικής κουλτούρας.

Τόποι ανοικτοί στην ετερότητα και διαπολιτισμικότητα.

Γι' αυτό θα γενικεύσουμε το θεσμό του ολοήμερου σχολείου στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο, ώστε να γίνουν τα σχολεία κέντρα γειτονιάς και πολιτισμού.

Το παιδί θα μένει στο σχολείο για να κάνει μουσική, καλλιτεχνικές δραστηριότητες, αθλητισμό, ηλεκτρονικούς υπολογιστές και επί πλέον ξένες γλώσσες. Όλα όσα οι γονείς τους πλήρωναν στα φροντιστήρια και τώρα δεν έχουν.

Τα παιδιά θα εμβολιάζονται και θα παίρνουν ένα πρωινό και ένα κυρίως γεύμα στο σχολείο.

Δεν θα επιτρέψουμε να λιποθυμούν τα παιδιά μέσα στις σχολικές αίθουσες.

Σ' αυτό το σχολείο κανείς εκπαιδευτικός ή σχολικός φύλακας δεν περισσεύει. Γι' αυτό υποσχόμαστε την επαναπρόσληψή τους.

Σ' αυτό το σχολείο χρειαζόμαστε υπερήφανους, καταρτισμένους και ενεργητικούς εκπαιδευτικούς που θα αναλάβουν το πολύτιμο κεφάλαιο της γνώσης με συνείδηση, με δημοκρατία, με αγάπη και πάθος.